

Zmiana opłaty za odpady dla nieruchomości zamieszkałych od 1 kwietnia 2021 roku

W skutek nowelizacji przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, jaki miał miejsce we wrześniu 2019 roku tj. już po ogłoszonym w kwietniu tego samego roku przetargiem na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z Gminy Łask, którego okres trwania został ustalony do końca 2021 roku, nasza gmina stanęła przed wyzwaniem i koniecznością dostosowania przepisów aktów prawa miejscowego (tj. uchwał) do znowelizowanych przepisów ustawy. Okres dostosowawczy wnosił 12 miesięcy jednak na skutek epidemii COVID-19 na wprowadzenie zmian gminy miały czas do 31 grudnia 2020 roku.

Wprowadzone nowelizacją przepisy spowodowały zamieszanie związane m.in. z powstaniem sytuacji, w których gminy miały zawarte umowy z przedsiębiorcami odbierającymi odpady komunalne sporządzone w oparciu o przepisy sprzed nowelizacji ustawy. W konsekwencji powstała luka związana z koniecznością dostosowania uchwał do zapisów ustawy z warunkami, na podstawie których została zawarta umowa z wykonawcą. W tym miejscu należy zaznaczyć, że liczne interpretacje i stanowiska, w tym ówczesnego Ministra Środowiska uznawały, że dostosowanie uchwał nie powoduje potrzeby rozwiązania umów i zachowują one swoją ważność przez okres, na jaki zostały zwarte. Natomiast wprowadzenie w zawartych umowach zmian wynikających z nowych uchwał nie było możliwe przy zachowaniu aktualnej wartości oferowanego wynagrodzenia i tym samym umowa musiałaby zostać rozwiązana, co w istocie stałoby w sprzeczności z intencją ustawodawcy.

Obowiązująca umowa mimo wprowadzenia zwiększonej stawki opłaty ze względu na ryczałtowe rozliczanie się z wykonawcą w obecnie panujących warunkach na rynku odpadowym jest niezwykle korzystna dla nas wszystkich/mieszkańców. Roczne wynagrodzenie wykonawcy wynosi 6 512 400 zł, co w przeliczeniu na ilość odpadów powstałych w 2020 roku wynoszącą 10 939,1820 ton daje ok. 600 zł wysokości kosztów, jakie firma ponosi za odbiór i zagospodarowanie 1 tony odpadów. Ryczałt daje nam pewność, że wynagrodzenie wykonawcy nie wzrośnie w całym okresie trwania umowy. Miesięczne wynagrodzenie wykonawcy w trakcie obowiązywania umowy wynosi 542 700 zł bez względu na faktyczną ilość odebranych odpadów z nieruchomości objętych gminnym systemem.

Dla porównania w nowym przetargu przy konieczności zastosowania rozliczania od ilości ton przyjmując wysokość kosztów za odbiór i zagospodarowanie odpadów oferowaną przez wykonawców w ubiegłym roku w rozstrzygniętym postępowaniu przetargowym w jednej z okolicznych gmin, wysokość wynosiła ponad 1000 zł za tonę. Przekładając wysokość opłaty za tonę oraz ilość odpadów odebranych w miesiącu marcu 2021 roku w naszej Gminie około 845,670 ton odpadów to aktualne faktury opiewałyby na kwotę ponad 845 000 zł i to już od miesiąca stycznia 2021 r. byłyby znacznie wyższe niż obecna wartość faktury, a obecnie uchwalona wysokość stawki nie pozwoliłaby na pokrycie wszystkich kosztów. Chociażby z tych względów mimo zwiększenia opłat obecna umowa jest nadal korzystna dla wszystkich mieszkańców.

Należy wspomnieć, że na koszty funkcjonowania całego systemu składają się wymienione niżej czynniki, których wysokość została wyrażona w procentach:

- koszty odbierania, transportu, zbierania, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych **94,9%**
- koszty tworzenia i utrzymania punktów selektywnego zebrania odpadów (PSZOK) **0,9%**
- koszty obsługi administracyjnej systemu **4,2%**

Musimy mieć świadomość, że ilość odbieranych odpadów z roku na rok ciągle wzrasta. W tabeli ilość odpadów komunalnych odebranych z nieruchomości na terenie gminy Łask przez firmę zgodnie z podpisaną umową:

Lp.	Rok	Odpady niesegregowane (Mg)	Odpady segregowane (Mg)	Odpady PSZOK (Mg)	Łączna masa (Mg)
1.	2017	5528,5980	3026,1210	442,345	8997,0640
2.	2018	5476,4290	3369,0130	574,165	9419,6070
3.	2019	5112,5890	3597,9870	806,420	9516,9960
4.	2020	5202,3221	4730,0049	1006,8550	10939,1820

Na skutek wprowadzenia nowelizacji ustawy od stycznia 2021 r. dostosowano górne stawki opłat za pojemniki dla nieruchomości niezamieszkałych, które nie mogą być wyższe niż określone w ustawie. Dla porównania stawka za pojemnik o pojemności 120 l wynosiła 40 zł miesięcznie przy segregacji odpadów natomiast po zmianie 6,34 zł. Sytuacja ta spowodowała, że od nowego roku nieruchomości niezamieszkałe zostaną wyłączone z organizowanego przez gminę systemu ze względu na nierealne górne stawki, które nie pozwalają na pokrycie faktycznych kosztów odbioru i zagospodarowania odpadów z tych nieruchomości i podmioty te będą musiały zawrzeć indywidualną umowę na odbiór odpadów z firmą odbierającą odpady.

W gminnym systemie nieruchomości niezamieszkałe uczestniczyły od lipca 2013 roku tj. od początku wprowadzenia obowiązku organizowania systemu gospodarki odpadami przez gminy. Objęcie nieruchomości niezamieszkałych systemem przez gminę było dobrowolne i wprowadzenie w naszej gminie uzasadnione pod względem uszczelnienia systemu odbioru odpadów poprzez wyeliminowanie sytuacji podrzucania odpadów do lasów, rzeki itp. Jednocześnie wysokość ustalanych stawek za pojemnik w dużej mierze powodowały możliwość ustalenia opłaty dla mieszkańców na stosunkowo niższym poziomie. Procentowy udział opłat za odpady, jakie były wnoszone za odpady przez nieruchomości niezamieszkałe wynosiła, 22% czyli w stosunku do masy oddawanej przez siebie odpadów była na wyższym poziomie. Ilość odpadów odebranych od przedsiębiorców w 2020 roku stanowiła 11% ilości wszystkich odpadów zebranych przez wykonawcę. Nieruchomości niezamieszkałe w znaczącej wysokości partycypowały w kosztach, jakie mieszkańcy sami ponosiliby przy kosztach zorganizowanego systemu.

Ponadto zgodnie z ustawą wprowadzono zwolnienie dla właścicieli nieruchomości jednorodzinnych kompostujących bioodpady. Ustanowiona ulga w wysokości 1 zł miesięcznie od nieruchomości jednorodzinnej, choć ustalona w sposób proporcjonalny do zmniejszenia kosztów ma wymiar symboliczny, gdyż ustalenie zwolnienia w większej wysokości przy obecnie obowiązującej umowie byłoby nieuzasadnione ekonomicznie i prowadziło do zmniejszenia wpływów z opłat. Mimo wprowadzenia zapisów dotyczących ulgi we wspomnianej wysokości zdecydowano o pozostawieniu do końca 2021 roku pojemników na bioodpady i umożliwienie osobom korzystającym z ulgi oddawanie bioodpadów do systemu. Od stycznia nowego roku będziemy starali się zachęcić właścicieli nieruchomości jednorodzinnych do kompostowania bioodpadów na swoich nieruchomościach choćby poprzez wprowadzenie zwolnienia w wyższej wysokości tak, aby stanowiło ono ekonomiczną zachętę dla mieszkańców.

W tym miejscu należy odnieść się do sytuacji przedsiębiorców i sytuacji na rynku gospodarki odpadami komunalnymi w kraju:

1. **Zmiany przepisów uderzające w samorządy.** Na koszt zagospodarowania odpadów komunalnych składa się wiele czynników. Większość z nich to konsekwencje decyzji podejmowanych przez rząd. Od 2020 r. gminy w całej Polsce muszą prowadzić narzuconą przepisami segregację odpadów na frakcje, co oznacza dużo wyższe koszty odbioru odpadów.

W związku z tym ponad dwukrotnie wzrosła liczba kursów, jakie muszą wykonać operatorzy. To przekłada się na koszty paliwa i pracy, które są pokrywane z gminnego budżetu.

2. **Ceny energii, koszty pracy.** Na podwyżkę stawek za gospodarkę odpadami wpływają rosnące w latach 2016-2020 koszty: paliwa – wzrost aż o 40%, energii elektrycznej - o 67% oraz płacy minimalnej - o 25%.
3. **Brak odpowiedzialności producentów za opakowania.** W Polsce producenci opakowań, np. firmy produkujące kosmetyki, produkty spożywcze czy środki czystości, praktycznie nie ponoszą odpowiedzialności finansowej za wprowadzanie na rynek tworzyw sztucznych. Stawki są nieporównywalnie niskie, a cały koszt późniejszego zajmowania się odpadami spada na gminy i ich mieszkańców. W Polsce koszty utylizacji odpadów, np. butelek plastikowych, pokrywają mieszkańcy, natomiast w Niemczech czy Austrii – producenci odpadów, czyli koncerny. Opakowań jest na rynku coraz więcej, bo produkujące je firmy nie mają żadnej motywacji, by wprowadzić opakowania zwrotne - nie ma żadnych mechanizmów fiskalnych, które je do tego mobilizują.
4. **Miasta nie zarabiają na surowcach i recyklingu.** Na rynku gospodarki odpadami jest coraz więcej surowców, których nikt nie kupuje lub kupuje za bezcen. Sprzedaż tylko niektórych frakcji surowców jest opłacalna, ale tylko po dokładnym ich oczyszczeniu w miejscu sortowania. Część firm zajmujących się odzyskiem (ok. 25%) przestała prowadzić swoją działalność przez zmianę przepisów i postawione przez rząd wymogi.
5. **Napływ odpadów z zagranicy do Polski.** Potroiła się ilość odpadów sprowadzonych do Polski. Producentom bardziej opłaca się kupić surowce pierwotne lub wtórne sprowadzane z zagranicy niż skupować te produkowane w kraju.
6. **Drastyczny wzrost opłaty środowiskowej.** W 2017 r. drastycznie wzrosła tzw. „opłata środowiskowa” za wszystkie gazy lub pyły wprowadzone do powietrza oraz umieszczenie odpadów na składowisku. Do końca 2017 r. stawka wynosiła 24,15 zł, natomiast w 2020 r. stawki wzrosły aż do 270,00 zł za tonę. Przekłada się to na koszty prowadzenia działalności, dlatego firmy zajmujące się zagospodarowaniem odpadów są zmuszone podnosić ceny. Opłata z tytułu „opłaty środowiskowej” nie zasila budżetu gminy czy przedsiębiorstwa zajmującego się odbieraniem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych - jest przekazywana do Urzędu Marszałkowskiego.
7. **Kosztowne wymogi dla firm zajmujących się odbiorem odpadów.** Firmom zajmującym się odpadami narzucono nowe, bardzo kosztowne wymogi. Przykładowo, firmy muszą od 2019 r. instalować w swoich zakładach monitoring wizyjny o wysokiej rozdzielczości i instalacje przeciwpożarowe. Nowelizacja przepisów spowodowała nieważność wszystkich wydanych dotychczas zezwoleń, a za nowe firmy muszą nie tylko uiścić stosowne opłaty, ale również wnieść wysoką gwarancję bankową. Te dodatkowe wymogi również mają wpływ na wzrost cen.
8. **Spadek mocy instalacji przetwarzających odpady w regionie.** Przyczyną wzrostu opłat są też problemy ze zbytem i zagospodarowaniem odpadów. W 2019 r. w porównaniu do 2016 r. ceny za przyjęcie odpadów do instalacji przetwarzających odpady wzrosły od ponad 58% do ponad 87%. Doprowadziło do tego m.in. wyłączenie regionalnych instalacji i brak Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami.
9. **System gospodarki odpadami musi się bilansować.** Samorząd nie może dopłacać do systemu zagospodarowania odpadów komunalnych z innych źródeł. Zgodnie z przepisami nałożonymi przez ustawodawcę system musi bilansować się, tzn. koszty funkcjonowania systemu muszą być w całości pokrywane opłatami wnoszonymi przez mieszkańców i firmy.

Musimy wiedzieć, że z roku na rok produkujemy coraz więcej śmieci, które są efektem ubocznym rozwoju i bogacenia się, choć do europejskiej średniej wciąż nam daleko. W 2020 roku przeciętny Europejczyk produkował 502 kg śmieci wobec 336 kg u przeciętnego Polaka. Z tego wynika prosty wniosek – albo system zagospodarowania i składowania odpadów zostanie lepiej zorganizowany, albo, co roku będzie trzeba liczyć się z jeszcze wyższymi cenami odbioru i zagospodarowania odpadów.

Możemy planować bardziej zrównoważony rozwój i odpowiedzialne gospodarowanie odpadami, ale analiza dotychczasowych danych wskazuje, że przynajmniej w najbliższym czasie śmieci będzie coraz więcej. W tym miejscu pragniemy zaapelować do naszych mieszkańców i prosić o racjonalne gospodarowanie odpadami we własnych gospodarstwach domowych i ograniczanie powstawania odpadów poprzez np. kupowanie produktów pakowanych zbiorczo lub luzem ewentualnie rezygnowanie z towarów nadmiernie opakowanych. Jednocześnie apelujemy o solidarne i uczciwe wykazywanie ilości osób zamieszkałych na naszych nieruchomościach. Razem możemy przyczynić się do proporcjonalnego i uczciwego rozłożenia wysokości opłaty na wszystkich mieszkańców.

Z niecierpliwością czekamy na rozwiązania systemowe, które mamy nadzieję przyczynią się do ustabilizowania cen na rynku odpadowym.

Opracowała:
J. Begiert